

Rigsombudsmanden i Grønland



Nuuk, 18. februar 2025

Orientering nr. 4/2025

De seneste ugers offentlige debat har været præget af valgkamp og DR-dokumentaren om dansk kryolitudvinding i Grønland. Lederen i avisen Sermitsiaq omtaler den 14. februar 2025 debatten således: ”Hvis tonen var hård før, så er den nu udboldelig. Den er blevet hadsk og fjendtlig, og har skabt en endnu dybere kløft mellem danskere og grønlandere”. Redaktionen skriver videre, at: ”Uanset om beløbet er på 400 milliarder kroner eller måske 100 milliarder kroner, så handler det om, at Danmark som en kolonimagt har udnyttet Grønlands naturressourcer til egen fordel, og gjort landet økonomisk afhængig gennem bloktilskud, hvilket har gjort det svært for Grønland at opnå en selvstændig økonomi.” I en udtalelse efter DR-dokumentarens premiere henviste den danske finansminister til den forestående historiske udredning om forholdet mellem Danmark og Grønland. Det samme har flere grønlandske politikere gjort, men giver også udtryk for, at dokumentaren, uagtet det omdiskuterede omfang af profit til Danmark, sætter fokus på et ulige forhold mellem landene.

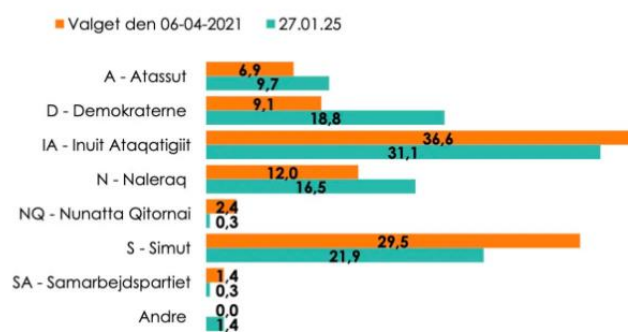
Valg til Inatsisartut og debat om Rigsfællesskabet

Meningsmåling: IA og Siumut går tilbage – Naleraq og Demokraatit går frem

Sermitsiaq har den 6. februar 2025 offentliggjort en meningsmåling, udført af analyseinstituttet Verian for Sermitsiaq og Berlingske blandt 497 borgere i Grønland i perioden fra den 22. til den 27. januar 2025.

DK: Hvis der var valg til Inatsisartut i morgen, hvilket parti ville du så stemme på?

GL: Inatsisartunut aqagu qinersisoqaraluarpat partii sorleq qinissagaluarpluk?



497 borgere i Grønland har svaret på, hvor de vil sætte deres kryds, hvis der var valg til Inatsisartut i morgen.

Rød markering er valgresultatet fra 2021, mens grøn er resultatet af den aktuelle meningsmåling. 30,4

procent af den samlede vælgerbefolkning svarede ”ved ikke”. Grafik: Verian for Sermitsiaq og Berlingske

I meningsmålingen står IA og Siumut til en tilbagegang sammenlignet med valgresultatet fra april 2021, hvorimod Demokraatit, Naleraq og Atassut går frem. Den største fremgang ses hos det liberale parti Demokraatit, og den største tilbagegang ses hos Siumut. Målingen viser også, at 30,4 pct. af de adspurgte endnu ikke havde besluttet sig for, hvor de skal sætte deres kryds den 11. marts 2025.

Nyt parti godkendt af valgnævnet til opstilling

Partiet Qulleq har opnået godkendelse til opstilling til valg til kommunalbestyrelser og Inatsisartut. Partiets formand Karl Ingemann udtalte til Sermitsiaq den 7. februar 2025, at: ”Vores overordnede målsætning er at lovgivning og al offentligt arbejde skal være til for landets rigtige borgere (Nunap inuui) og ikke blive ved med at have et system der er en kopi af det danske system.” Partiets hovedtema er selvstændighed i den nærmeste fremtid. Ingemann udtaler, at han er klar over, at man ved et valg af indførelse af selvstændighed vil miste indtægter: ”Men det bliver med stor sandsynlighed tale om et dyk i starten, men at vi derefter kommer os hurtigt igen, dels på grund af erhvervsudviklingstiltag, der er tilpasset det grønlandske samfund og ikke tilpasset det danske system. Jeg er helt sikker på at vi vil rejse os op som en nation meget hurtigt.” Partiet mener også, at den nye fiskerilov skal ændres til fordel for det kystnære fiskeri, og at der skal udvindes gas- og olie fra Grønlands undergrund.

Flere partier ønsker udvinding af gas og olie

Flere partier har et ønske om gas- og olieudvinding på valgprogrammet. Det skriver Sermitsiaq den 11. februar 2025 i en artikel om partiledernes indstilling til udvinding af fossile brændstoffer. Det fremgår, at IA umiddelbart er det eneste parti, der ikke ser fossile brændstoffer som en del af Grønlands fremtidige råstoføkonomi. Både Siumut og Naleraq mener desuden, at den fordelingsnøgle for råstofindtægter, der er fastsat i selvstyreloven, skal ændres, så indtægterne i højere grad tilfalder Grønland. ”Som det er nu, er Grønlands bidrag til Danmark meget stor, og i loven er det fastsat, at hvis der bliver udvundet mineraler i landet, skal Danmark også fortsat forsynes, og det kan ikke accepteres. Man kan blot se, hvordan råstoffer, eksempelvis kryolitten, er blevet eksporteret fra vores land”, udtalte formand for Naleraq, Pele Broberg, til Sermitsiaq.

Naleraq vil gå i forhandling med Danmark om selvstændighed efter valget

Naleraq vil, som det første, hvis man opnår regeringsdeltagelse efter valget, indlede forhandlinger med Danmark om selvstændighed. Man vil ikke tale om økonomien for et selvstændigt Grønland, da det er til forhandling efter beslutningen om selvstændighed, udtalte formand for Naleraq, Pele Broberg, til Sermitsiaq den 14. februar 2025. Derudover opridsede Broberg partiets mål for et selvstændigt Grønland: Det grønlandske folk har ret til suveræniteten og skal være forrest i alle henseender. Det grønlandske sprog og identitet skal være fremtrædende i alle aspekter af livet, og der skal træffes beslutninger med udgangspunkt i befolkningen, ikke i andre. Byerne, bygderne og yderdistrikterne skal udvikles, og der skal ikke spares på udviklingen.

Kritik af manglende fremdrift i arbejdet med redegørelse om mindretalsstatus

Kuno Fencker, der stiller op til valg til Inatsisartut for Naleraq, er utilfreds med fremdriften i arbejdet med at afklare spørgsmålet om, hvorvidt grønlændere i Danmark ønsker at have status som nationalt mindretal. Det udtaler han til avisen AG i en artikel den 12. februar 2025 og tilføjer, at det er vigtigt for både grønlændere i Danmark og Kongeriget: ”Jeg mener, at der i mange år har været manglende politisk vilje og økonomiske prioriteringer, som kan udgøre udfordringer, men disse bør ikke overskygge fordelene. Tværtimod er anerkendelsen en investering i at skabe bedre forhold for grønlændere og samtidig styrke Kongeriget som en enhed, der respekterer mangfoldighed og rettigheder”, udtalte Fencker, og henviste til Europarådets anbefaling om, at grønlændere i Danmark anerkendes som nationalt mindretal.

Tidligere naalakkersuisoq forlader Naleraq og stiller op til valg til Inatsisartut

Paneeraq Olsen, som var naalakkersuisoq for børn, unge og familier fra 2021 til 2022, stiller op til valg til Inatsisartut for Siumut. Olsen, som i dag er direktør for velfærd i Qeqqata Kommunia, forlader dermed partiet Naleraq. Det oplyser Sermitsiaq den 14. februar 2025 i en artikel, hvor Paneeraq Olsen begrundet sit partiskifte. ”Jeg føler mig ikke tryk ved splittelsen, og jeg kan ikke forsvare det som medlem af Naleraq”, udtalte hun med henvisning til den igangværende debat om, hvem der tilhører det grønlandske folk, og et tidligere Naleraq-medlems udtalelser om, at danskere skal forlade Grønland, når landet er blevet selvstændigt.

Andre aktuelle emner

Tusass A/S opfordrer den danske regering til at styrke kritisk infrastruktur i Nordatlanten

Administrerende direktør i det selvstyrejede teleselskab Tusass A/S, Toke Binzer, udtaler i et interview med Sermitsiaq den 9. februar 2025, at den kritiske infrastruktur i Nordatlanten er sårbar og kræver bedre beskyttelse. ”Jeg opfordrer derfor den danske regering til at sørge for beskyttelsen af den kritiske infrastruktur i Nordatlanten og ikke kun i Østersøen. [...] Det vil tage tre til fire år at etablere søkablet, fra finansieringen er på plads, og vi estimerer, at det vil koste ca. tre milliarder kroner. Det er en udgift, som Tusass ikke kan dække alene, men som hele Rigsfællesskabet må forholde sig til”.

Tusass A/S oplyste den 10. februar 2025 i en pressemeddelelse, at selskabet har besluttet at opfører et nyt datacenter i Nuuk-forstaden Qinggorput. Datacenteret koster 155 mio. kr. og vil stå klar i 2026. ”Det handler ikke kun om forsyningsikkerhed, men også om den generelle sikkerhed i samfundet. I de kommende år vil vi investere massivt i øget sikkerhed i den grønlandske telekommunikation”, udtaler vicedirektør Jonas Hasselriis.

Nye regler om køb af fast ejendom og brugsret til arealer

Departement for Boliger og Infrastruktur meddelte den 3. februar 2025, at Naalakkersuisut og Inatsisartuts Finans- og Skatteudvalg har godkendt tekstanmærkning om, hvilke fysiske og juridiske personer som kan erhverve fast ejendom og tildes brugsret til arealer. Det vil som udgangspunkt alene være fysiske personer med dansk indfødsret, eller personer, der har fast bopæl og folkeregisteradresse og har været fuldt skattepligtige i Grønland igennem de seneste to år. Naalakkersuisoq Hans Peter Poulsen udtaler, at reglerne er fastsat for at undgå opkøb i spekulations-øjemed. Han henviser til, at der efter åbningen af den internationale lufthavn i Nuuk samt den stigende geopolitiske interesse i Grønland: ”udvises en vis interesse fra udlandet for erhvervelse af fast ejendom i landet”.

EU-godkendelse af lufthavnen i Nuuk som One Stop Security-lufthavn kan blive forsinket

I en artikel, baseret på aktindsigt i EU-kommissionens korrespondance med Trafikstyrelsen i 2024, oplyser Sermitsiaq den 12. februar 2025, at der kan være et års ventetid på, at EU kan foretage sikkerhedsinspektion af lufthavnen. EU-inspektionen er en forudsætning for, at lufthavnen kan godkendes som One Stop Security-lufthavn (OSS), dvs. en lufthavn med et sikkerhedstjek der er tilstrækkeligt til, at passagerer med transit i EU-lande ikke skal gå igennem sikkerhedstjek på den videre rejse igennem lufthavne i EU-lande. Ifølge Sermitsiaq forventes OSS-godkendelsen, som oprindeligt var planlagt til september 2024, klar i sommeren 2025, men risikerer nu at blive yderligere forsinket. ”Vi arbejder, som du ved, mod at etablere godkendt One Stop Security i Nuuk. Det er en kontinuerlig proces med mange faktorer, der skal spille sammen. Vi følger løbende op og vil melde ud, når der er konkret grundlag for det”, oplyser kommunikationschef i Greenland Airports, Mikkel Bjarnø Lund, til Sermitsiaq.